

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/34, p. 371-380

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12578>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

This article was checked by iThenticate.

KONUŞMA VE YAZMA ETKİNLİKLERİNDE ŞİİR METİNLERİNİN KULLANIMI*

*Şahin ŞİMŞEK***

ÖZET

Türk dili öğretiminin amacı, Türkçeyi kurallarına göre konuşabilen, sağlam ve tesirli iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirmektir. Öğrencilere belirli karakter özelliklerini, bazı mühim değerleri ve davranışları kazandırabilecek edebî metinleri bilhassa özenle seçilmiş şiir örneklerini ders ve çalışma kitaplarına alarak öğrencilerin dil ve zihin gelişimleri sağlanabilir, kelime hazineleri zenginleştirilebilir. Bu çalışmanın amacı, ortaokul Türkçe derslerinde, genç bireye dilin güzelliklerini sezdirecek, anadilini sevdirecek şiir metinlerinin, konuşma ve yazma etkinliklerinde kullanımının önemini ortaya koymaktır. Araştırmada belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır ve bu nedenle betimsel bir çalışmadır. Okuma ve dinleme alanı ile ilgili kazanımların gerçekleştirilmesinde az da olsa şiir metinleri kullanılırken konuşma ve yazma alanı kazanımlarının gerçekleştirilmesinde şiir metinleri ihmal edilmektedir. İncelemiş olduğumuz 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi çalışma kitaplarında şiir metinlerine sadece şiirin ana duygusunu ve yardımcı duygularını, ahenk unsurlarını, tekrar öğelerini, benzetmeleri, söz sanatlarını buldurmada yer verilmiştir. Öğrenciye dilin ahengini ve güzelliğini hissettirecek, ana dilini sevdirecek şiir metinleri çalışma kitaplarında yer almalı; şiirdeki ana duygu ve yardımcı duygular üzerinden öğrencilere önce konuşma etkinliği ardından da yazma etkinliği yaptırılmalıdır. Şiirlerin öğrencilerin dil gelişimi üzerindeki katkısı üzerine düşünülmesi, ders ve çalışma kitaplarının hazırlanmasında bu durum dikkate alınmalıdır. Öğretmenler, öğrencileri daha fazla sayıda şiirle karşı karşıya getirerek onların dil gelişimlerine katkıda bulunmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Dil Eğitimi, Konuşma Etkinliği, Yazma Etkinliği, Şiir Metinleri

* Bu çalışma İtalya/Roma'da düzenlenen ISLET 2017- "3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, El-mek: ssimsek@kastamonu.edu.tr

THE USAGE OF POETRY TEXTS IN SPEECH AND WRITING ACTIVITIES

ABSTRACT

The aim of Turkish language teaching is to train students who can communicate according to the rules of Turkish language, and who can communicate healthy and effectively. Language and mind development of learners can be provided and vocabulary can be enriched by taking literary texts, particularly carefully selected poetry examples, which can gain certain character traits, some important values and behaviors, to students. The purpose of this study is to demonstrate the importance of the use of speech and writing activities the texts of the poem that will perceiving the beauty of the language and endearing the native language to young person in Turkish courses in secondary school. Documentary screening method was used in this study, so this is a descriptive survey study. While poetic texts are used in the realization of gains about reading and listening, they are neglected in the realization of gains in speaking and writing area. In 5, 6, 7, 8 th grade Turkish lesson workbooks that we examined, poem texts have taken part only in finding activities of the main sense and auxiliary emotions of poetry harmony, elements of repetition, metaphors and figures of speech. Poetry texts that will make student feel the harmony and beauty of the language and make them love their native language should be included in workbooks and through the main ideas and auxiliary ideas in poetry, first speaking activity and then writing activity should be made to students. This should be taken into account in the preparation of lecture and workbooks of poetry that should be considered on the contribution of students to language development. Teachers should contribute to their language development by bringing students to a greater number of poems.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Poetry, a literary genre, can not be defined precisely. People have been needing to express their feelings, thoughts and dreams verbally or in writing since the earliest times. This is the kind of feeling, thoughts and dreams are told in a short, concise and effective way.

Poetry does not only sound to the ears, it has a positive effect on all areas of the language. Because it has an important place in language learning and teaching, poetry is a field that every teacher should have in his repertoire. The poems that are appropriate to the children's interests and their levels are in the development of imagination, in the enrichment of vocabulary; language tastes and language awareness.

In the research conducted, it has been realized that the lyrical nature of poetry facilitates the learning of learners.

Method

This study is a descriptive survey study. Documentary screening method was used in the study. Documentary screening covers finding resources toward a specific purpose, reading, taking notes and evaluation process. In the analysis of the data, descriptive analysis was used in qualitative research methods. The collected data are classified according to the purpose of study.

The purpose of this study is to demonstrate the importance of the use of speech and writing activities the texts of the poem that will perceiving the beauty of the language and endearing the native language to young person in Turkish courses in secondary school.

Conclusions and Recommendations

One of the most important aims of Turkish language teaching is to provide language awareness to students. The texts which are the main tool of Turkish teaching should be in the quality to realize this aim. In creating students' language consciousness, we can make use of the poems which contain the beauty of our language.

This should be taken into account in the preparation of lecture and workbooks of poetry that should be considered on the contribution of students to language development. Teachers should contribute to their language development by bringing students to a greater number of poems.

The aim of Turkish education is to educate students who can use their mother tongue correctly and in accordance with their rules and who can make healthy and effective communication. Literary texts that will develop students' vocabulary for mind and language development and give them specific values and behaviors should include specially well-selected poetry examples in textbooks as well as in workbooks.

It is important to utilize poetry kind enough and functionally in teaching Turkish in terms of being able to look at events from different angles, to be able to interpret, to think deeply, to realize the beauty of language, to learn new words and to gain good behaviors.

Poetry texts are used when the achievements related to the reading and listening area are realized, while poetry texts are neglected in the achievement of speech and writing field achievements. In the 5, 6, 7, and 8th grade Turkish lesson workbooks that we have examined, poetry texts are included only in finding poetry's main sentiments and helping feelings, harmonies, repetition, analogies and rhetoric. Poetry texts that will make the student feel the harmony and beauty of the language and love his mother tongue should be included in the workbooks; the students should first have a speaking activity and then a writing activity on the main sentiments and auxiliary feelings.

The importance of using poetry in textbooks is of importance in addressing children's feelings and thoughts. In this way, the child may become more comfortable expressing himself / herself. However, there are studies about the insufficiency of poem texts in textbooks. In this respect, speaking and writing activities in the workbooks should be done with the movement of poetry.

Turkish Studies

The poet aims to tell a lot of words and phrases while conveying emotions, thoughts, dreams and impressions. This is one of the important differences that separates poetry from prose. Every word in poetry has deep meaning in it. This intense, profound meaning that poetry contains increases the interest in poetry. The discovery of these profound meanings in poetry is antagonistic to students as both activities that can be spoken and written.

In terms of poetry, it has to be read according to its content with an appropriate tone of voice, emphasis and harmony. It is important to take advantage of poem reading exercises in teaching correct and proper use of language. A student who learns to use voice and body language effectively while he is reading poetry will be able to do speaking activities more easily. Poetry is a preliminary feature of speech activities here.

Poems tell a lot of things, although they are written in small numbers. The words in poems have profound meanings. It is possible for the students to reach this profound understanding by means of poetic interpretation, interpretation. The characteristic features of poetry are reached by analyzing poetry. Poetry interpreting activities are useful speech activities at the same time. From these angles, it can be seen that poetry can be used to gain skills such as understanding, interpretation and evaluation.

Poetry is a species that attracts the attention of children and can be read without being bothered in terms of being shorter than other literary species. Poems that address their memoirs, that are appropriate to their level and that they can understand are influential in the development of reading habits in children.

One of the literary genres in which emotions, thoughts, dreams and impressions can be described in the most effective way is poetry. The place of poetry in the textbooks is important in terms of addressing children's feelings and thoughts. In this way, the child may become more comfortable with expressing himself / herself. In this respect, it is appropriate to include poems related to the speech and writing activities in the workbooks.

If a poem is used in the workbooks that is suitable for the theme, children can love and can talk on, the conversation activity will be done and the important functions of poetry will be utilized. In the same way, the use of poetry for writing activities in workbooks can be thought of as two birds with one stone. Because both writing efficacy will be made through poetry, in which sentiments are most accurately described, and poetry will be benefited from all other benefits.

Keywords: Language Education, Speech Activity, Writing Activity, Poetry Texts

Giriş

Türk dili eğitimin hedeflerine ulaşılmasında edebî metinler mühim birer araçtır. Edebî metinler vasıtasıyla çocuğun his, fikir ve hayal dünyasına seslenmek mümkündür. Edebî türler içinde şiirin çocukların duygusal, zihinsel ve dilsel gelişimlerinde önemli rolü vardır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/34

Şiir, insanlara ait duyguların ve düşüncelerin aktarıldığı bir yazın türüdür. Bu nedenle dil eğitimi açısından önem arz etmektedir. İnsana özgü unsurların sözle veya yazıyla ahenkli ve dinleyeni etkileyecek biçimde anlatıldığı bir edebî tür olan şiirin, dil eğitiminde kullanılması önemlidir. Kafiye, redif, ses tekrarları gibi ahenk öğelerinin kullanılmış olması, kelimelere yeni ve farklı anlamlar yüklenmesi ve ifadelerin diğer metin türlerine göre daha sık hayal unsurları, benzetmeler ve söz sanatları gibi soyut ifadelere dayanması şiirin kendine özgü dilini oluşturan unsurlar arasında bulunur. Öteki edebiyat ürünlerinden bariz şekilde farklı olan bu tür, dinleyende uyum duygusunu hissettirmesi, yoğun olup az kelimeyle çok şey anlatması, lisanımızın güzelliklerini ihtiva etmesi gibi özellikleriyle genç bireylerin alakalarını uyandırmaktadır.

“Duygu, düşünce ve hayallerin etkili ifade ediliş şekli şiirlerde karşımıza çıkar. Özellikle klâsik şiir ürünlerinde duygu, düşünce ve hayallerin ifadesi zengin bir söz varlığı kullanılarak, olgunlaşmış hâlde görülür. Bu lirik özellikli edebî nitelikli, klâsik şiirlerle öğrencilerin karşılaştırılması, onların tabiatı algılayış tarzlarını geliştirecek, hayal dünyalarının ve estetik anlayışlarının gelişmesine katkıda bulunacaktır. Coşkulu, duygulu, güçlü anlatım diye tanımlanan lirizm, klâsiklerin hepsinde görülen ortak özelliktir. Bu sebeple eğitimde klâsik şiirlerin lirik yönünden faydalanılmasının, öğrencilerin duygu, estetik ve kültür yönünü geliştireceği düşünülmektedir.” (Açık Önkaş, 2013: 3).

Şiir için duygu, düşünce ve hayallerin bir dilin en seçme kelimeleriyle, kulağa hoş gelecek, dinleyende estetik zevk uyandıracak şekilde ifade edilişidir diyebiliriz. Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te “Duygu ve heyecanları, güzellikleri, seslerin uyumundan ve ahenginden faydalanarak etkili bir şekilde anlatma sanatı ve bu sanat yoluyla verilen edebî eser” şeklinde tarif edilmiştir.

“Ahmet Hamdi Tanpınar’a göre şiir, her türlü menfaat endişesinden uzak, gayesini yalnız kendisinde bulan bir mükemmeliyettir. Necip Fazıl Kısakürek şiiri şöyle tarif eder: Bizce şiir, mutlak hakikati arama işidir. Eşya ve hadiselerin, bütün mantık yasalarına rağmen en mahrem, en mahçup, en nazik ve en hassas nahiyesini tutarak ve nisbetlerini bularak, mutlak hakikati arama işidir. Cahit Sıtkı Tarancı’ya göre şiir, sözcüklerle güzel şekiller kurmak sanatıdır. Sadık Tural ise şiiri; İçine doğduğu cemiyetin zevk, his, hayal dünyasından aldıklarını, ahenk, istiare ve telmihler yardımıyla bedii bir tefekkür haline getirme gayretidir, ifadesiyle tanımlamıştır.” (Akyol, 2008: 127).

“Diğer türlerde olduğu gibi şiirde de sözcükler büyük önem taşır. Günlük hayatta sık sık kullandığımız sözcükler bile şairin anlatımıyla bambaşka sözcüklere dönüşür, yepyeni anlamlar kazanır. Olaylar, durumlar şairin dilinden, şairin dünyasından çok farklı görünür ve şair tarafından etkileyici bir şekilde ifade edilir.” (Aktaş ve Gündüz, 2005: 215-217).

“Şiir, şairlerin duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini okuyucuyla paylaşmasında, bunları okuyucuya iletmesinde önemli ve etkili bir araçtır. Bu aracın etkileyciliği ise şair ile okuyucu arasındaki bağı güçlendirir. Okuyucunun şiire ilgisini artırır. Şiir özellikle dinleyenin ya da okuyanın duygularına hitap eder. Şiirin duygulara seslenebilmeleri gücü ise şiirde kullanılan dil ile sağlanır.” (Aksan, 2006: 24).

Şair fikir, his, imge ve intibalarını kâğıda dökerken yoğun bir anlatımı tercih eder. Şiir bu yönüyle düz yazıdan ayrılır. Şiirdeki her kelime, içinde başka başka anlamlar barındırarak okuyana, dinleyene zengin bir mana dünyası sunar. Şiirdeki bu yoğunluk, bu anlam derinliği ona olan ilgiyi çoğaltır.

“Şiirde okuyucuda yeni duygular uyandırabilecek, düşünceler oluşturabilecek unsurlara yer vermek gerekir. Benzetmelerden, çağrışımlardan yararlanmak, bir sözcüğe birden fazla anlam yüklemek okuyucunun şiire farklı açılardan bakmasını, şiirden kendine uygun anlamlar çıkarmasını sağlar.” (Aksan, 2006: 44).

“Acıları, sevinçleri, hüznüleri, korkuları, ümitleri kısacası insani tüm duyguları diğer türlere oranla şiirler en etkileyici şekilde anlatır, bu duygular en doğru ifadesini şiirle bulur.” (Nas, 2004: 326).

“Çocuklar, duygularına seslenmeyen şiirleri kabullenmezler. Onlar, yaşamın gizemini çözmek, kendini ifade etmek, dilini geliştirmek ve düş dünyalarını zenginleştirmek için şiire ihtiyaç duyarlar.” (Sezer, 2000: 649).

Aktaş ve Gündüz (2005: 216-217) şairin içinden gelen duygu, düşünce ve hayallerin dışarı yansımalarının şiiri meydana getiren unsur olduğunu belirtmiş ancak okuyucunun kendi iç dünyasının şiirin anlamlandırılmasında önemli bir rol üstlendiğini bu nedenle de bir şiirde yer alan anlamın okuyuculara göre farklılıklar gösterebileceğini belirtmiştir.

Yalçın ve Aytaş (2005: 208-210) çocuklar için yazılan şiirlerde eğitim boyutunun ön plana çıktığını ve şiirlerde çocuklara değer kazandırmanın amaçlandığını ve tabiata ait unsurların çocuk şiirlerinde sıkça yer aldığını belirtilmişlerdir. İlgili çalışmada çocuklar için yazılan şiirler, kahraman ve konu olarak çocuğun yer aldığı şiirler ile çocuğun duyguları, düşleri ve düşünceleri gibi hassasiyetlerini konu alan, onlar için yazılan şiirler olarak iki gruba ayrılmıştır.

Genç bireyler şiir vasıtasıyla duyguları öğrenirler; şiir, duyguların öğretilmesine imkân veren bir türdür. Genç bireyin hayatında karşılaşılabileceği öfke, kaygı, keder, neşe gibi duyguları şiirde hissetmesi mümkündür. Bu duyguları okuduğu, dinlediği şiirlerden hissedebilen genç, sosyal yaşantısında karşılaştığı duygulara daha kolay adapte olur.

Genç bireyler, duygu dünyalarına seslenen şiirlerden etkilendikleri kadar ahengini beğendikleri, kulaklarına güzel gelen şiirleri de dinlemekten ve sesli olarak okumaktan zevk duyarlar. Gençlere şiiri sevdirmek, şiirden haz almalarını sağlamak için şiirin kendine özgü ahenk öğelerinden yararalanmak lazımdır. Kafiye, redif, vezin gibi ahenk öğeleri şiirin zihinde daha kolay yapılandırılmasını, hafızada daha uzun süre kalmasını sağlar. Hedef kitlesi özellikle çocuklar olan şiirler yazılırken ahenk özelliklerine bilhassa dikkat edilmelidir.

Yıldırım (2012: 18), çocukların kendilerine doğrudan bilgi veren şiirleri okumaktan keyif almayacaklarını bu nedenle şiirde verilmek istenen mesajın açık bir şekilde sunulmak yerine metnin içine gömülmesinin, şiiri çocuk için daha ilgi çekici kılacağına değinmiştir.

Açık Önkaş (2013) okullarda verilen dil öğretiminin amacını, Türkçeyi, kuralına uygun konuşabilen ve bu yolla sağlıklı bir haberleşme sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi olduğunu belirtmiş ve ders kitaplarında öğrencilerin dilsel ve zihinsel gelişimlerine olumlu katkı sağlayabilecek özenle seçilmiş şiirlerin olması gerektiğini vurgulamıştır. İlgili çalışmada ayrıca, insana özgü unsurların en etkili ifade ediliş biçiminin şiirlerde görüldüğü ve edebî açıdan güçlü lirik tarzdaki şiirlerin öğrencilere sunulmasının, onların gelişimlerine pek çok yönden katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, ortaokul Türkçe derslerinde, genç bireye dilin güzelliklerini sezdirecek, anadilini sevdirecek şiir metinlerinin, konuşma ve yazma etkinliklerinde kullanımının önemini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. “Belgesel tarama belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar.” (Karasar, 2010: 77).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmış olup elde edilen veriler çalışmanın amacına yönelik olarak gruplandırılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Şiir yalnızca iştme duyusuna hitap etmez. Okumaya, konuşmaya ve yazmaya da yararları vardır. Bu yüzden dil eğitiminin en etkili ve planlı yapıldığı okullarda öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Şiiri okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinliklerinde kullanmak isteyen her öğretmenin birikiminde olması gereken bir edebî türdür şiir.

Kaya (2013: 62)’ye göre, şiir okullarda en az önem verilen yazı türüdür. En büyük problemin, birçok öğretmenin şiirin öğretilebileceğini ve şiir çalışmalarının okuma yazma alanında çok önemli rolünü görememesi olduğunu pek çok öğretmenin şiirin özel günlerde belirli formda okunması ve ezberlenmesi dışındaki işlevlerini göremeyebildiğini ifade eder. Kaya’ya göre öğretmenler, kendileri şiiri sevse bile şiirin sınıf içindeki rolünü, okumanın ve ezberlemenin dışına çıkaramazlar.

“Çocuğun kişiliğinin, his ve hayal dünyasının gelişmesi, sözcük ve kavram dağarcığının gelişmesi, başka çocukların, milletlerin yaşantılarını öğrenmesi, gülme ve eğlenme ihtiyacını gidermesi ve kendini ifade etmesi için edebiyata ihtiyacı vardır. Çocuk bu ihtiyacını kendine yönelik edebî ve estetik yönü olan eserler yoluyla karşılar. Özellikle de şiirlerin, çocuğun anadili sevgisini, zevk ve sanat eğitimini geliştirmede, hayal gücünü artırmada rolü büyüktür. Çocuğun bellek eğitiminde, kendine güveninin ve milli, ahlaki, insani duygularının gelişmesinde şiir okutma ve ezberletmenin etkisi çoktur.” (Türk Dünyası Edebiyat Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, 2003: 50-63).

Çocukların, “ninni, bilmece, tekerleme gibi ezgisi olan sözlü ürünlerle çocuğun daha küçük yaşlardayken şiirle tanıştığı görülür” (Nas, 2004: 327). Çocukların hayatlarının pek çok noktasına etki eden şiirler, çocukların duygusal gelişimlerine olumlu etki etmesinin yanı sıra zihinsel gelişimlerini de olumlu etkilemektedir. Öğrenim görmekte olan çocuklara sunulan “şiir örneklerinin lirik özelliğinin, eğitimde öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı fark edilmiştir (Yılar, 2005: 63-64; Elçin, 1986).

Öğrenmenin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için öğretmen tek başına yeterli olamamaktadır ve etkin öğrenme sürecinde öğrenciler konuşmalı, yazmalı, önceki yaşantıları ile ilişki kurmalı ve öğrendiklerini günlük yaşamında kullanabilmelidirler (Koç 2000: 220).

“Şiirlerin öğrencilerin dil gelişimi üzerindeki katkısı üzerine düşünülmeli, ders ve çalışma kitaplarının hazırlanmasında bu durum dikkate alınmalıdır. Öğretmenler, öğrencileri daha fazla sayıda şiirle karşı karşıya getirerek onların dil gelişimlerine katkıda bulunmalıdırlar. Ayrıca “şiirlerde sözcüklerin değişik şekillerde bir araya getirilmesi, düşüncelerin kalıplara sıkışıp kalmadan ifadesini sağlar, nesirle bunu yapmak zordur” (Açık Önkaş 2013: 11).

Çocuklar başlarda şiirin ihtiva ettiği ses uyumlarını, ondaki müziği duymaktan ve seslendirmekten hoşlanırlar. Büyüdükçe, söylenenleri zihinlerinde anlamlandırdıkça, sadece şiirin ahenginden değil barındırdığı duygulardan da haz almaya başlarlar.

Turkish Studies

Ninni ve tekerlemelerle kelimelerin ahengini ilk kez duyan çocuk şiirle ahenk duygusunu pekiştirecektir. Şiirdeki kelimeleri telaffuz ettikçe müzikalitesinden hoşlandıkça şiirdeki duyguları da keşfedecek, kelime dağarcığına yenilerini eklemiş olacaktır. Kelime dağarcıkları zenginleştikçe düşünme becerileri de gelişir. Çocuk büyüdükçe kendini daha çok anlatma ihtiyacı hisseder, bunun için yeni kelimelere ihtiyaç duyar. Bu yeni kelimeleri kullandıkça dili kullanma becerisi de gelişir.

Öğrencilere dil bilinci kazandırmak Türkçe eğitiminin başta gelen hedeflerindedir. Derslerde kullanılan metinlerin bu hedefi gerçekleştirebilecek yeterlilikte olması gerekir. Öğrencilere dil bilinci kazandırmak, Türk dilini sevdirmek için dilin en seçme kelimelerini barındıran şiir türünden faydalanılabilir.

Açık Önkaş (2013), şiir bölümleri açısından incelediği Türkçe ders kitaplarının, öğrencilerin duygu ve estetik bakımından gelişimlerine katkı sağlamaktan yoksun olduğunu ifade etmiştir. İlgili çalışmaya göre ders kitaplarındaki şiirlerin sayıca yetersiz olmasının, öğrencilerin ifade, duygu, hayal dünyalarını, sanat zevklerini ve düşünme kabiliyetlerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Karababa vd, (2010), şiirin, çocukların kendilerini ifade etmelerine, müzik ihtiyaçlarının giderilmesine, onların yaratıcılıklarının ve düşünme becerilerinin artırılmasına ve dile ait ses özelliğinin farkına varmalarının sağlanmasına yönelik katkılarıyla çocukların gelişimine olumlu etki ettiğini belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Türk dili öğretiminin amacı, Türkçeyi kurallarına göre konuşabilen, sağlam ve tesirli iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirmektir. Öğrencilere belirli karakter özelliklerini, bazı mühim değerleri ve davranışları kazandırabilecek edebî metinleri bilhassa özenle seçilmiş şiir örneklerini ders ve çalışma kitaplarına alarak öğrencilerin dil ve zihin gelişimleri sağlanabilir, kelime hazineleri zenginleştirilebilir.

Genç bireylerin hayata farklı açılardan bakabilmeleri; yaşadıkları, tanık oldukları hadiseleri doğru yorumlayabilmeleri; konular, olgular üzerinde ayrıntılı düşünebilmeleri; Türkçenin güzelliklerini fark edebilmeleri; sözcük hazinelerine yenilerini ekleyebilmeleri; olumlu davranışları sergileyebilmeleri için Türkçe eğitiminde şiir türünden faydalanılmalıdır.

Şair fikir, his, imge ve intibalarını kâğıda dökerken yoğun bir anlatımı tercih eder. Şiir bu yönüyle düz yazıdan ayrılır. Şiirdeki her kelime, içinde başka başka anlamlar barındırarak okuyana, dinleyene zengin bir mana dünyası sunar. Şiirdeki bu yoğunluk, bu anlam derinliği ona olan ilgiyi çoğaltır. Şiirin ihtiva ettiği bu yoğun, derin mana ona gösterilen alakayı artırır. Şiirdeki bu derin anlamların keşfi öğrenciler için üzerine hem konuşulabilecek hem de yazılabilecek etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duygu, düşünce ve hayallerin etkili ifade ediliş şekli şiirlerde karşımıza çıkar. Eğitim ortamında bu duygu yüklü, coşkulu şiirlerle buluşturulan öğrencilerin bu yolla hayal dünyaları ve estetik duyarlılıkları gelişecek, yaşadıkları sosyal çevreyi idrak etme kabiliyetleri artacaktır.

Okuma ve dinleme alanı ile ilgili kazanımların gerçekleştirilmesinde az da olsa şiir metinleri kullanılırken konuşma ve yazma alanı kazanımlarının gerçekleştirilmesinde şiir metinleri ihmal edilmektedir. İncelemiş olduğumuz 5-6-7 ve 8. Sınıf Türkçe dersi çalışma kitaplarında şiir metinlerine sadece şiirin ana duygusunu ve yardımcı duygularını, ahenk unsurlarını, tekrar öğelerini, benzetmeleri, söz sanatlarını buldurmada yer verilmiştir. Öğrenciye dilin ahengini ve güzelliğini hissettirecek, ana dilini sevdirecek şiir metinleri çalışma kitaplarında yer almalı; şiirdeki ana duygu ve yardımcı duygular üzerinden öğrencilere önce konuşma etkinliği ardından da yazma etkinliği yaptırılmalıdır.

Çocukların hayal dünyalarının zenginleşmesine, düşünce dünyalarının gelişmesine katkıda bulunmak için ders ve çalışma kitaplarında şiire yer verilmesi gerekir. Şiirdeki ahenge kendini kaptıran, zamanla duygusuna da varan çocuk, şiirler vasıtasıyla kendini ifade etme alışkanlığı kazanabilir. Ancak ders kitaplarında yer alan şiir metinlerinin yeterli olmadığı konusunda yapılmış çalışmalar vardır. Bu açıdan çalışma kitaplarındaki konuşma ve yazma etkinliklerinin de şiirden hareketle yapılması uygun olacaktır.

Şiirlerin öğrencilerin dil gelişimine katkısı üzerine düşünülmeli, ders ve çalışma kitaplarının hazırlanmasında bu durum dikkate alınmalıdır. Öğretmenler, öğrencileri daha fazla sayıda şiirle karşı karşıya getirerek onların dil gelişimlerine katkıda bulunmalıdırlar.

Çocuklar küçük yaşlarda şiirlerin ahenkli dünyasına kendilerini kaptırırlar. Şiirdeki ses benzerliklerini, uyumu, müziği hisseden çocuk, onu duymaktan ve seslendirmekten keyif duyar. Böylelikle konuştuğu dili sevmeye başlar. Büyüdükçe şiirin dilini kavramaya başlar ve keyif duyduğu sadece şiirin ahengi olmaz. Şiirde kendi hislerine yakın duygular sezmeye yeni yeni anlamlar keşfetmeye başlar.

Şiirler temalarına, barındırdıkları hâkim duyguya uyan bir ses tonu, vurgu ve ahenkle okunmalıdır. Dilimizin doğru ve düzgün kullanımının öğretilmesinde şiir okuma etkinliklerinden yararlanmak mühimdir. Şiir okurken heyecanını yenen, sesini ve beden dilini etkili kullanmayı öğrenen öğrenci konuşma etkinliklerini daha kolay yapabilecektir. Şiirin burada konuşma etkinliklerine hazırlayıcı bir mahiyeti vardır.

Şiirler, yoğun anlatımlı edebî eserlerdir, yani az sözle çok şey anlatabilirler. Şiirdeki kelimeler derin manalar ihtiva eder. Çocukların bu yoğun manayı çözebilmesi, şiiri anlaması, yorumlaması, değerlendirmesiyle mümkündür. Şiiri yorumlama etkinlikleri aynı zamanda faydalı birer konuşma etkinliğidir. Bu açılardan bakıldığında anlama, yorumlama, değerlendirme gibi becerilerin kazandırılmasında şiir türünden yararlanılabileceği görülür.

Şiirler öteki edebî türlere nazaran daha kısa olmaları yönünden de öğrencilerin dikkatini çeken, sıkılmadan okuyabilecekleri bir türdür. Onların ilgilerine hitap edebilen, seviyelerine, gelişim düzeylerine uygun ve kavrayabilecekleri şiirler öğrencilerin okuma alışkanlıklarının gelişmesinde etkilidir.

His, fikir, hayal ve intibaların en tesirli biçimde ifade edilebileceği edebî türlerden biridir şiir. Ders ve çalışma kitaplarında şiire yer verilmesi öğrencilerin sezgi ve düşünüş şekline hitap edilmesi açılarından önemlidir. Bu sayede öğrenci kendini daha rahat ifade etme alışkanlığı kazanabilir. Bu açıdan çalışma kitaplarındaki konuşma ve yazma etkinliklerinin içerisine de konuyla ilgili şiir metinlerinin alınması uygun olacaktır.

Çalışma kitaplarındaki konuşma etkinliklerinde temaya uygun, çocukların sevebileceği, üzerine konuşabileceği bir şiir kullanılırsa hem o konuşma etkinliği yapılmış olur hem de şiirin eğitimdeki önemli işlevlerinden faydalanılmış olur.

Aynı şekilde çalışma kitaplarındaki yazma etkinlikleri için de şiir kullanımı bir taşla iki kuş vurma olarak düşünülebilir. Çünkü hem yazma etkinliği duyguların en nezih şekilde anlatıldığı şiir vasıtasıyla yapılmış olacak hem de şiirin diğer tüm faydalarından da yararlanılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Açık Ö. N. (2013). Klâsik Şiir Örneklerinin Türkçe Eğitiminde Kullanılması Üzerine Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(1).
- Aksan D. (2006). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, Engin Yayınevi, 6. Baskı, Ekim.
- Aktaş Ş. ve Gündüz O. (2005). Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayınları, 6. Baskı, Ankara.
- Akyol, H. (2008). Türkçe Öğretim Yöntemleri, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Elçin, Ş. (1986). Folklor ve Halk Edebiyatının Milli Birliğin Oluşmasındaki Rolü, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara.
- İlköğretim 5, 6, 7, 8 Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı
- Karababa S. vd, (2010). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Şiirlerin İncelenmesi, 3.Uluslararası Türkçe Kurultayı, İzmir.
- Karasar, N. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemi (21. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. (2013). Okuma-Yazma Öğretiminde Şiir, Dil ve Edebiyat Dergisi, 10:1, 49-96
- Koç, G. (2000). Etkin Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Ortamlarında Kullanılması, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19.
- Misalli Büyük Türkçe Sözlük (2008). Kubbealtı Yayınları: İstanbul
- Nas, R. (2004). Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Türk Dünyası Ortak Edebiyatı. (2003). Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Cilt: II, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Türk Dünyası Ortak Edebiyatı. (2006). Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Cilt: V, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Yalçın A., Aytaş G. (2005). Çocuk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Yılar, Ö. (2005). Halk Bilimi ve Eğitim, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldırım E. (2012) Şiirin Türkçe Eğitimindeki İşlevi ve İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Yerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.